

דפרשת

בין הדף היומי ופרשת השבוע

עיניהם של ישראל

סמוך לחצות היום. אך אנו שאיננו בקיאים כל כך מוסיפים טווח בטיחות ומרחיקים את מועד הקרבת תמיד של בין הערביים מחצות היום. ומרחיבה הגמרא בעניין הלימוד בישיבה ואומרת: "א"ר חמא בר' חנינא מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם. היו במצרים ישיבה עמהם שנאמר: 'לך ואספת את זקני ישראל'. היו במדבר ישיבה עמהם שנאמר: 'אספה לי שבעים איש מזקני ישראל'. אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר: 'ואברהם זקן בא בימים'. יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר: 'ויהי כי זקן יצחק יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר: '**ועיני ישראל כבדו מזוקן**' ואומרת הגמרא במסכת סנהדרין דף כו: על הפסוק בישעיהו 'הפליא עצה הגדיל תושיה' "א"ר חנן למה נקרא שמה (של התורה) תושיה? מפני שמתשת כחו של אדם.

נמצאנו למדים כי יעקב אבינו כבדו עיניו מעמל התורה בישיבה. אותה ישיבה שדואג יעקב ערב ירידתו למצרים להעתיק את מקומה כפי שקראנו בשבוע שעבר בפרשת ויגש: " וְאֶת-יְהוָה שָׁלַח לְפָנָיו, אֶל-יֹסֵף, לְהוֹרֹת לְפָנָיו, גִּשְׁנָה" ומסביר רש"י בשם המדרש – לתקן לו בית תלמוד, שממש תצא הוראה.

ואם בעמל התורה אנו עוסקים מה מתאים יותר מלסיים בסיפורו של הלל הזקן המופיע ביומא לה: הנלמד ביום שישי הקרוב י' בטבת. הסיפור המפורסם המתאים מאד לתקופת טבת ולשלג העשוי להיערם בירושלים בדיוק בימים אלו. וכך מספרת הגמרא: "אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלקים חיים מפי שמעיה ואבטליון אמרו אותו היום ערב שבת היה **ותקופת טבת** היתה וירד עליו שלג מן השמים כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון אבטליון אחי בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמא יום המעונן הוא הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת"

בפרשת השבוע כתוב, כאשר יוסף מגיש את שני בניו ליעקב על מנת שיברכם: "וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזֶּקֶן לֹא יוּכַל לָרְאוֹת וַיִּגַּשׁ אֹתָם אֱלֹוֵי וַיִּשַׁק לָהֶם וַיַּחֲבֹק לָהֶם" (בראשית מח, י) מה הסיבה לכך שלא יכל לראות? – על פי פשט הפסוק 'כבדו מזוקן', קרי מזקנה. פסוק דומה מצאנו אצל יצחק אביו גם בהקשר פרשיית ברכת הבנים, בניו שלו, יעקב ועשו, וכך כתוב: "וַיְהִי כִי-זָקֵן יִצְחָק וַתִּתְּכֶינּוּ עֵינָיו מִרְאוֹת" (בראשית כז, א). מהמילים בפסוק 'ויהי כי זקן' משתמע שגם אצל יצחק הסיבה לאי היכולת לראות היא, הזקנה. אלא ששם רש"י מביא בשם המדרש שני הסברים נוספים מדוע כהו עיניו של יצחק. הסבר אחד משום דמעות שהזילו המלאכים בעת העקידה ונכנסו לתוך עיניו, והסבר השני בגלל עשן קטורת העבודה זרה שהיו מקטרות נשות עשו.

בשבוע האחרון למדנו בדף היומי שגם ליעקב קיימת סיבה אחת נוספת מדוע כהו עיניו בנוסף לפשט הפסוק.

בסוגיית הגמרא יומא דף כח: דנה הגמרא, בזמן הקרבת תמיד של שחר. דיון זה הינו בזיקה למשנה הפותחת את פרק שלישי של המסכת בתיאור מופלא של הכרזת המועד הראוי לשחיטת התמיד ביום הכיפורים בבית המקדש. וכך מתארת המשנה: "אמר להם (לכהנים) הממונה (סגן הכהנים) צאו וראו אם הגיע זמן שחיטה. אם הגיע, הרואה (הצופה) – אותו כהן שעולה לגג (לצפות) אומר ברקאי! (מלשון ברק, כלומר התחיל עמוד השחר להבריק ולהאיר)". בגמרא מובאת ברייתא שנחלקו בה תנאים לגבי הלשון שהצופה הודיע שהאיר פני כל המזרח. ולאחר מכן עוברת הגמרא לדון בזמן תמיד של בין הערביים. בהקשר זה אומר רב ספרא כי אברהם אבינו היה מתפלל מנחה (המקבילה לתמיד של בין הערביים) מיידי בסמוך לחצות היום. מבררת הגמרא מדוע לא קבעו גם את זמן תמיד של בין הערביים במקביל לזמן תפילת המנחה של אברהם הסמוכה יותר לחצות היום ולא סמוכה לערב כפי שנהגו? לגמרא מספר תירוצים ואחד מהם הוא שאברהם היה זקן (זקן במובן של זה **קנה** חכמה) ויושב בישיבה ולכן זקן (חכם) כמוהו אינו טועה בשעות, ידע לכוון היטב לאחר חצות והרשה לעצמו להתפלל מנחה